

Duurzaamheids- verslag 2023

Soort document: beleid

Versiedatum: 2-7-2024
Evaluatiedatum: 2-7-2024

Aantal pagina's:

Vaststel datum: 2-7-2024 16:45:00

Documenteigenaar: Projectmedewerker MVO

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Ambities	4
Resultaten	6
Kerngetallen	6
CO2-uitstoot	7
Energieverbruik	8
Afval	9
Papierverbruik	10
Mobiliteit	10
Conclusies	11
Hoe eerder	12

Voorwoord

Beste lezer,

Als christelijke organisatie gelooft Charim in de zorg voor onze oudere medemens én voor onze planeet. Dit verslag geeft inzicht in de stappen die we hebben gezet om onze ecologische voetafdruk te verkleinen en tegelijkertijd de kwaliteit van leven voor onze cliënten te verbeteren. Van energiebesparing tot duurzame inkoop, we laten zien hoe we bijdragen aan een duurzamere samenleving. We zijn ervan overtuigd dat een duurzame zorgorganisatie niet alleen goed is voor het milieu, maar ook bijdraagt aan een betekenisvol leven voor onze cliënten en medewerkers. Dit duurzaamheidsverslag laat zien hoe we onze christelijke waarden vertalen naar concrete duurzaamheidsdoelen. We hebben onszelf doelen gesteld wat betreft vermindering van onze uitstoot, het beter scheiden én verminderen van het afval dat we produceren en het voorkomen van vervuiling. Die doelen willen we bereiken door locaties te vernieuwen. Daarvoor ligt er een ambitieus vernieuwingsplan in de vorm van het Strategisch Vastgoed Plan. Daarnaast blijven we kansen grijpen door maatregelen te treffen op bestaande locaties. Deze rapportage laat zien dat we wat betreft de CO₂ uitstoot op koers zijn om onze doelen in 2030 (55% vermindering) en 2050 (100% vermindering) te behalen.

Meer over onze doelen en de bijbehorende acties leest u in dit duurzaamheidsverslag.

J. Poulus - Schuijjer
Raad van Bestuur Charim

Ambities

Inleiding

De hoofdambitie van Charim is het ondersteunen van onze bewoners en cliënten met betekenisvolle ondersteuning en zorg. Voor Charim ontstaat goede zorg in de relatie. Wij willen helpen bij het vormgeven van een waardig en betekenisvol leven voor iedereen - en in het bijzonder in de laatste fase van het leven. Daarvoor leven wij verpleging, behandeling, wijkverpleging, dagbegeleiding, revalidatie en hospicezorg, met oog voor de kwaliteit: de combinatie van vakbekwaamheid én een hart voor onze medemens.

Bij een hart voor de medemens hoort ook een hart de voor omgeving en het milieu. De zorg voor de ouderen die ons zijn toevertrouwd mag niet ten koste gaan van de toekomst van de komende generaties. Om die ambitie om te zetten naar concrete actie, heeft Charim zich aangesloten bij de Green Deal 3.0 en hebben we het certificaat Milieuthermometer zorg behaald. In de milieuthermometer worden doelen gesteld die haalbaar zijn. En ze dragen bij aan een vermindering van de milieuschade van onze activiteiten en zijn ambitieuzer dan de wettelijke eisen.

In dit jaarverslag laten we de milieuprestatie van Charim als geheel en per locatie zien. We leggen die naast de doelen die we onszelf gesteld hebben in het duurzaamheidsbeleid 2022-2026. Tot slot beschrijven we de acties die we hebben uitgevoerd om die doelen te behalen en stellen we vervolgacties vast.

Duurzaamheidsbeleid

In het duurzaamheidsbeleid 2022-2026 heeft Charim een aantal doelen gesteld:

- Charim streeft ernaar om eind 2022 het zilveren niveau van de Milieuthermometer Zorg (MTZ) te behalen.
- In 2023 en 2024 worden deze criteria geborgd en verder uitgebouwd.
- Charim streeft ernaar de CO₂-uitstoot per bed ieder jaar met 4% te verlagen om zo te komen tot 49% reductie in 2030 en 100% reductie in 2050.
- Daarvoor is óók een significante reductie in uitstoot niet-gebouw gebonden uitstoot nodig. Dit doen we door :
 - PV-panelen aan te leggen op onze daarvoor geschikte panden
 - Woon-werk en werk-werk verkeer te verduurzamen
 - Duurzaam inkopen
- Aanvullend heeft Charim een CO₂-reductieplan opgesteld. Hierin staan de doelstellingen ten aanzien van het verlagen van de CO₂-footprint voor de periode tot 2030 en tot 2050 kwantitatief uitgelegd. Dit maakt onderdeel uit van het Strategisch Vastgoed Plan.

We hebben het zilveren certificaat behaald in het voorjaar van 2023. De eerste na-audit in het voorjaar van 2024 is met goed gevolg doorlopen. De CO₂-uitstoot komt verderop in dit rapport uitgebreid aan de orde. Door de afgekondigde netcongestie in de provincie Utrecht konden de plannen voor PV-panelen niet doorgaan. Naar kleinere projecten die niet gericht zijn op teruglevering doen we op dit moment nog onderzoek. Op het gebied van Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) zijn wel grote stappen gezet. Er is een visie op inkopen opgesteld. Hierin zijn de criteria die voortkomen uit de MTZ verwerkt. Voor een aantal deelgebieden (ICT, audiovisuele apparatuur, afval) zijn MVI-criteria opgesteld op basis van de MVI-tool van PIANOo. Het CO₂-reductieplan heeft een update gehad in 2024.

Green Deal Duurzame Zorg

In 2019 heeft Charim de Green Deal Duurzame Zorg 2.0 getekend. Green Deals zijn overeenkomsten tussen economische sectoren en de overheid over het stellen van doelen voor verduurzaming of het oplossen van een specifiek milieuprobleem. Bijvoorbeeld: door middel van een Green Deal zijn de netjes voor sinaasappelen en mandarijnen tegenwoordig van PET. Dit is wel recyclebaar in tegenstelling tot nylon waarvan de netjes eerder werden gemaakt. In 2023 kreeg de Green Deal Duurzame Zorg (3.0) een update. Hier ligt de nadruk meer op het verduurzamen van de keten en het betrekken van stakeholders in de verduurzaming van de sector. Ook deze heeft Charim ondertekend.

Milieuthermometer zorg

De milieuthermometer is behaald op het niveau zilver in 2023 en de eerste na-audit is in mei 2024 afgerond. In 2025 volgt de laatste na-audit. In 2025 moet Charim ook een besluit nemen over een vervolgtraject. Op dit moment werkt het Milieuplatform Zorg aan een nieuwe versie van de certificeringseisen. Naar verwachting worden die in 2025 vastgesteld. Dan kan Charim de keuze maken om een nieuw certificeringstraject in te gaan of om de voortgang op duurzaamheidsgebied op een andere manier te borgen.

GreenTeam

In 2023 zijn ook het GreenTeam van Charim opgericht. De scope en doelstelling van het GreenTeam binnen Charim is:

- Signaleert verduurzamingskansen binnen Charim
- Denkt mee over beleid en maatregelen om de duurzaamheid te bevorderen
- Is klankbord voor de milieucoördinator en de projectmedewerker MVO
- Bevordert duurzaam gedrag binnen Charim
- Helpt mee om draagvlak te creëren voor duurzaamheid binnen Charim.

De samenstelling van het GreenTeam is als volgt:

Rob van den Berg	Directeur Services/ Milieucoördinator
Joke Ring	Manager Kwaliteit
Chantal Mrowiec	Manager Facilitair
Kees Oskam	Projectmedewerker MVO
Erik Hubertse	Coördinator veiligheid en milieu.
Martine Janse - Muller	Diëtiste

In 2024 en 2025 krijgt de rol van het GreenTeam in de verdere verduurzaming van Charim verdere invulling.

Duurzaam vastgoed

In 2024 is een nieuw strategisch vastgoedplan vastgesteld. Daarin is vastgelegd dat nieuw projecten tenminste aan de eisen van een Bijna Energieneutraal Gebouw (BENG) voldoen en gasloos worden opgeleverd. Ook is de planning voor herontwikkeling van locaties aangepast. De gevolgen daarvan zijn verwerkt in de CO₂-routekaart. Daaruit volgt dat Charim in 2030 haar uitstoot met 64% heeft verminderd en in 2050 met 94%. In een volgende versie van het strategisch vastgoedplan kunnen we een doorkijkje maken naar ontwikkelingen tussen 2030 en 2050. Hierdoor komt er meer zicht op het verminderen van de uitstoot tot 0%.

Resultaten

Kengetallen 2023

Gemiddelde aantallen over 2023:

- Aantal cliënten intramuraal (inclusief VPT): 882
- Aantal cliënten geriatrische revalidatiezorg: 30
- Aantal cliënten eerstelijnsverblijf: 4
- Aantal cliënten wijkverpleging: 291 Wlz: 122 Zvw, 45 Wmo
- Aantal fte in dienst (betreft contractformatie): 934
- Aantal vrijwilligers: ruim 1200
- Opbrengsten: €98.576.593,-
- Aantal appartementen verhuurd binnen Stichting Charim Vastgoed: 85
- Elektriciteitsgebruik: 3.217.746 kWh
- Gasverbruik: 719.427 m³
- Aantal autokilometers woon-werkverkeer: 3.578.894 km.
 - In rondjes rond de evenaar: 89,3x
- Aantal ov-kilometers woon-werkverkeer: 18.633,2
 - In rondjes rond de evenaar: 0,46x
- Totale CO₂-uitstoot: 2388 ton

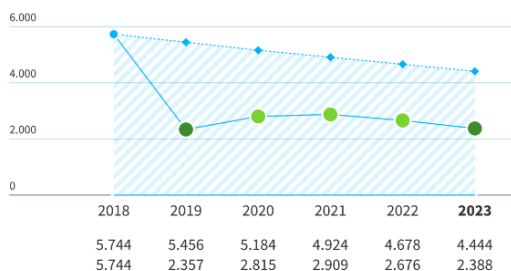
Werkgebied

Het werkgebied van Charim omvat plaatsen in de regio's Zuidoost-Utrecht, Gelderse Vallei en voor een klein gedeelte Eemland. Onze locaties zijn gevestigd in Veenendaal, Rhenen, Amerongen, Zeist, Woudenberg en Renswoude.

Onderwerp	Doel	Maatregelen	Voortgang
CO₂-reductie	55% reductie in 2030, 100% in 2050	Routekaart zoals opgenomen in het SVP.	Uitgevoerd
		Opstellen en uitvoeren mobiliteitsbeleid.	Beleid is vastgesteld uitwerking volgt
		Opstellen thuiswerkbeleid	Uitgevoerd
Circulair werken	5% reductie per jaar van: Ingekocht papier. Afgevoerd bedrijfsafval Afgevoerde Swill	Meedoen aan pilot afvalscheiding 2023	Uitgevoerd
		Monitoring Swill.	Uitgevoerd
		Bewustwording printen	Vermindering Papiergebruik is zonder ingrijpen reeds tot stand gekomen.
Vervuiling voorkomen	5% reductie van: Watergebruik Inkoop schoonmaakmiddelen	Beperking debiet douches	Uitgevoerd
		Opstellen duurzaam inkoopbeleid.	Uitgevoerd

CO₂-uitstoot

Doel: 5% minder per jaar
Ton CO₂

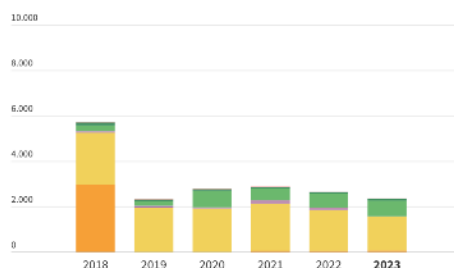
● Goed ● Voldoende ▲ Richting voldoende ▲ Onvoldoende ▨ Doelvlak

In de grafiek rechts is te zien dat de belangrijkste bronnen van CO₂ ons gasverbruik en het woon-werkverkeer zijn. Een aanzienlijke bron van CO₂ equivalente uitstoot in het verleden waren de gelekte gassen van koelinstallaties. Het lijkt erop dat meer aandacht voor onderhoud en de kwaliteit van de installaties hebben geleid tot een aanzienlijke kleinere uitstoot in 2023.

Charim heeft zich gecommitteerd om in 2030 55% minder CO₂ uit te stoten en in 2050 in het geheel niet meer. Zoals op deze grafiek zichtbaar is liggen we daarvoor op koers.

CO₂-grafiek

Totaalbarometer
Ton CO₂

citeit
stof & warmte
& afvalwater
es

● Woon-werkverkeer
● Zakelijk verkeer
● Papier (& Grondstoffen)

CO₂-grafiek

2023

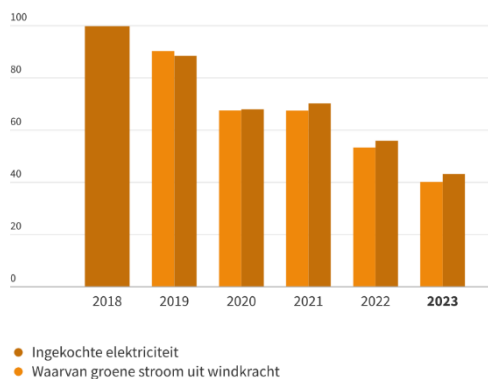
Hier is te zien wat de bronnen van uitstoot waren in 2023. Gasverbruik en woon-werkverkeer maken samen ruim 92% van de bronnen van CO₂ uit. De elektriciteit die nog voor uitstoot zorgt, is de elektriciteit die Groenewoude betreft bij de warmteleverancier. Die maakt deel uit van het contract voor de verwarming van het pand, en daar heeft Charim geen invloed op de keuze van de leverancier. Met de

wettelijke verplichting om woon-werkverkeer te rapporteren krijgen we vanaf 2024 meer inzicht in de wijze waarop mensen naar hun werk komen. We werken aan een CO₂ routekaart voor woon-werkverkeer. In het mobiliteitsbeleid staan al maatregelen voor de vermindering van de uitstoot. Die hebben al wel geleid tot resultaat bij het zakelijk verkeer maar nog nauwelijks bij het woon-werkverkeer. Bijvoorbeeld het gebruik van ov voor woon-werkverkeer is bij ons opvallend laag. Charim is wel aangesloten bij het provinciale initiatief 'Goed op Weg' waar best practices en oplossingen worden uitgewisseld.

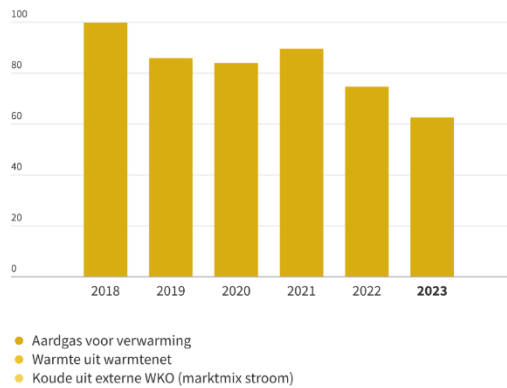
Energieverbruik

Het totale elektriciteitsverbruik blijft dalen, ondanks het feit dat er nu één locatie, 't Boveneind, elektrisch verwarmd wordt. Aandacht voor energiezuinigheid bij de inkoop van installaties en apparatuur werpt blijkbaar zijn vruchten af. Het gasverbruik blijft ook dalen. Daar moet bij vermeld worden dat het weer daar ook sterk aan heeft bijgedragen.

Totaalbarometer
% t.o.v. 2018

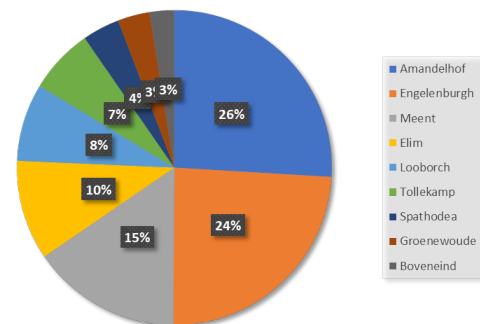

Totaalbarometer
% t.o.v. 2018

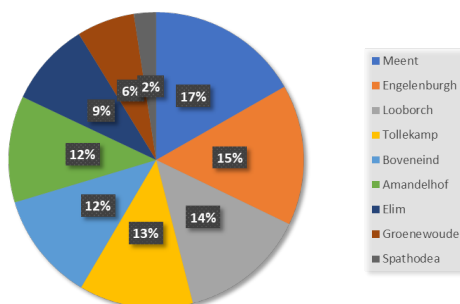

De drie oudste locaties, Amandelhof, De Engelenburgh en De Meent, gebruiken gezamenlijk ongeveer twee derde van het totale gasverbruik. De nu gasloze locatie 't Boveneind gebruikte in 2023 nog gas in De Dragonder, maar is met de oplevering van 't Boveneind 2 volledig gasloos. In De Engelenburgh, Elim en De Tollekamp zijn of worden de cv-installatie en de warm tapwater voorziening in 2024 van elkaar gescheiden. Dat zou tot een zichtbare maar bescheiden afname van het gasverbruik moeten leiden. Zonder een drastische verbetering van de isolatie van deze drie gebouwen zijn er ook geen grote stappen meer te verwachten. In de praktijk is daarvoor sloop en nieuwbouw de enige economische optie.

Aandeel in gasverbruik

Aandeel in stroomverbruik

Het stroomverbruik is eerlijker verdeeld over de locaties. Opvallend is dat 't Boveneind, ondanks dat de twee gebouwen volledig elektrisch worden verwarmd en stroomverbruik heeft dat nauwelijks hoger is dan dat van Amandelhof. De drie grootste verbruikers (De Meent, De Engelenburgh en De Looborch) verbruiken samen ongeveer 45% van het totale verbruik.

Afval

In de coronaperiode steeg de hoeveelheid bedrijfsafval. In 2023 is de weg naar het behalen van ons doel van 5% vermindering per jaar weer gevonden. In 2023 is op alle locaties behalve De Tollekamp, Elim en Groenewoude, begonnen met het gescheiden inzamelen van plastic en drankenkartons (PD) afval. Bij Elim en De Tollekamp wordt dat in 2024 gestart. In 2023 verdween 93% van ons afval in de verbrandingsoven. 1,7% van het gewicht van de totale afvalproductie bestaat uit PD. De verwachting is dat dit maximaal 10% van het gewicht kan worden. Nadere inrichting van de afvalscheiding op locatie is blijikbaar nog noodzakelijk.

Milieugrafiek - Bedrijfsafval

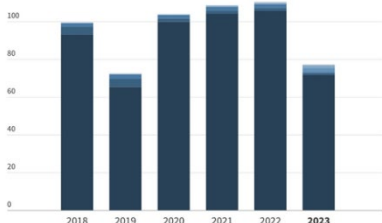
2023

- Ongesorteerd bedrijfsafval 93%
- Grof Vuil 2,6%
- Verpakkingen (PMD/PD) 1,7%
- Swill 1,4%
- Papier en karton 0,81%
- GFT 0,40%
- Kunststof zacht - vervuild folie 0,13%
- Ongesorteerd bouw- en sloofafval 0,040%
- Categorie 3 vleesafval (Vetten) 0,020%
- Glas 0%
- Frituurvet 0%
- Papier - Vertrouwelijk 0%
- Metalen - ferro 0%

Milieugrafiek

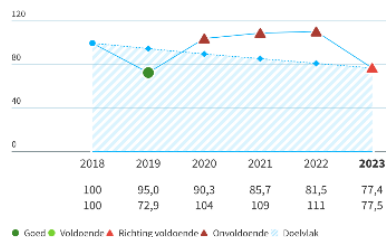
Totaalbarometer
% t.o.v. 2018

- Ongesorteerd bedrijfsafval
- Swill
- Papier en karton
- Grof Vuil
- Verpakkingen (PMD/PD)
- GFT
- Glas
- Kunststof zacht - vervuild folie
- Frituurvet
- Ongesorteerd bouw- en sloofafval
- Categorie 3 vleesafval (Vetten)
- Metalen - ferro
- Papier - Vertrouwelijk

Milieugrafiek - Bedrijfsafval

Doel: Elk jaar 5% minder
% milieubelasting

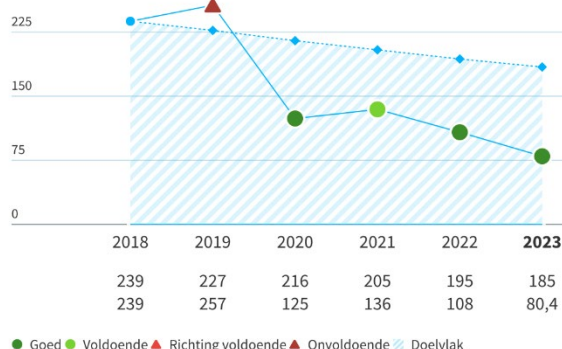

De afname van de hoeveelheid afval tussen '22 en '23 is opvallend. Waarschijnlijk is het intrekken van de coronamaatregelen daar grotendeels debet aan. In de toekomst kunnen we verbeteren door de afvalscheiding op locatie te verbeteren en systematisch op zoek te gaan naar duurzame alternatieven voor de disposable producten die we nu nog gebruiken.

In het duurzaamheidsbeleid wordt ook de afname van swill, dat zijn voedselresten, met 5% per jaar als doel gesteld. Dat doel is behaald door de andere manier waarop maaltijden worden aangeboden. Met 'smaakvol bij Charim' is daar de aanzet voor gegeven. Met de dit jaar vastgestelde visie op eten en drinken wordt daar nader invulling aangegeven. In plaats van een keuze uit drie of twee maaltijden, krijgen bewoners één maaltijd aangeboden met de mogelijkheid componenten te wisselen voor alternatieven. Dat levert vrijwel direct een grote afname de swill op. In december 2023 is op de meeste locaties een waste-meting geweest. Daaruit bleek dat per bewoner er ongeveer 70gram aan voedselresten werd weggegooid. In 2024 en verder moeten de metingen verder worden vormgegeven.

Swill + GFT per bed

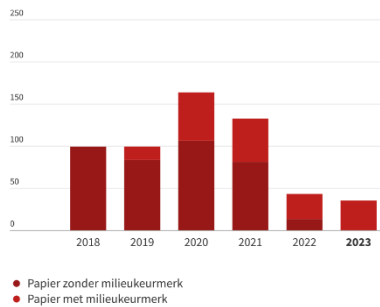
Doel: 5% minder per jaar
kg/bezette bedden

Papier

Ons doel is jaar op jaar 5% minder papier in te kopen. In de coronajaren bleek dat onmogelijk. De registratieplicht voor bezoekers kostte grote hoeveelheden papier. Na de intrekking daarvan daalde de inkoop van papier echter snel. De invoering van digitaal werken voor de verzorgenden werpt echter ook zichtbaar zijn vruchten af.

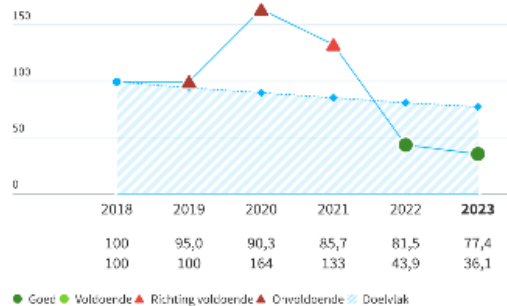
Totaalbarometer
% t.o.v. 2018

In 2020 is afgesproken dat Charim alleen nog papier met een ECO-keurmerk gebruikt. In de praktijk bleven veel medewerkers het papier bestellen dat zij gewend waren te gebruiken. In 2021 zijn de papiersoorten zonder keurmerk uit de bestelportal verwijderd. Daardoor steeg het percentage van papier met keurmerk enorm. Onze papierleverancier is in 2023 gestopt met de verkoop van papier zonder keurmerk. In 2023 had dan ook nagenoeg al het papier een keurmerk. Alleen marginale producten, zoals kassarollen, waren nog zonder keurmerk. Al die producten zijn in 2024 vervangen door een duurzamer alternatief.

Papierinkoop

Doel: 5% minder per jaar
% milieubelasting

Mobiliteit

Totaalbarometer
% t.o.v. 2020

Het enige onderwerp waarop Charim zich niet de goede kant op beweegt is mobiliteit. Zowel de woon-werkkilometers als de zakelijke kilometers nemen toe. Er is in 2023 wel een begin gemaakt met de elektrificatie van ons eigen wagenpark met de aanschaf van een elektrische bestelbus voor de technische dienst. In de grafiek rechts met de zakelijke kilometers is wel te zien dat het gebruik van de Charim auto's toeneemt. Dat biedt mogelijkheden voor verbetering, door bijvoorbeeld naast auto's ook elektrische fietsen aan te bieden voor vervoer naar andere locaties. Een plan voor deelfietsen voor vervoer tussen locaties is sowieso in de maak. Een andere mogelijkheid zou zijn om overleggen online te doen, tenzij er belangrijke redenen zijn om het in levenden lijve te doen. Dat heeft echter meer gevolgen dan

alleen voor de vervoersbewegingen en moet goed worden doordacht. Er zijn echter meer mogelijkheden om online vergaderen te stimuleren, die minder ingrijpend zijn.

Het woon-werkverkeer zoals zichtbaar gemaakt in de grafiek links, neemt ook toe maar is nog niet op het niveau van voor de coronacrisis. Iedereen met de mogelijkheden daartoe, werkt vaak al een deel thuis. Dat is nog niet goed te zien in de cijfers omdat dat tot 2024 geen invloed had op de reiskostenvergoeding, waar de grafiek op is gebaseerd. De rapportage over 2024 geeft daarom wellicht een beter beeld van de werkelijke reisbewegingen. Wat ook opvalt is dat weinig medewerkers gebruik maken van het openbaar vervoer om naar het werk te komen. Ov gebruik wordt, in tegenstelling tot autoverkeer, volledig vergoed. Het kan nuttig zijn om dat nog eens duidelijk te maken. Een andere mogelijkheid is om medewerkers toegang te geven tot een mobility-service waarmee gebruik kan worden gemaakt van ov, elektrische leenfietsen of -auto's voor zakelijk of woon-werkverkeer.

Totaalbarometer
% t.o.v. 2020

Conclusies

Behalve op het gebied van mobiliteit, is Charim goed op weg om zijn ambities waar te maken. Dat is alleen geen reden om niks te doen. In 2026 moeten we opnieuw het certificaat Milieuthermometer Zorg behalen, volgens de eisen die dan gelden. Die eisen worden nu besproken in het milieuplatform zorg. De nadruk zal meer liggen op het borgen van duurzaam werken in de organisatie. We verwachten dat de wettelijke eisen voor de rapportage en het nemen van energiebesparende maatregelen in de loop der jaren strenger worden. De techniek en de bestuurlijke omstandigheden veranderen voortdurend en de wettelijke eisen zijn da

Op het gebied van energie kunnen we alleen nog grote stappen maken bij de vernieuwing van de panden. De afgekondigde netcongestie zit de mogelijkheden voor grootschalige PV-projecten in de weg. Charim kan als grootverbruiker de komende jaren geen stroom terugleveren aan het net. Kleinschaligere projecten die als doel hebben het stroomverbruik voor koeling op warme dagen of juist het baseload-verbruik te compenseren kunnen nog wel interessant zijn. De mogelijkheden om bestaande panden te verwarmen met elektrische warmtepompen is ook beperkt door de netcongestie. De ruimte binnen het bestaande stroomcontract is meestal te klein om daartoe over te gaan. Desalniettemin kunnen er lokaal kunnen ontstaan voor duurzame oplossingen. Zo zijn wij met een duurzame warmteleverancier in gesprek over de mogelijkheden voor locatie De Meent. Ook is er in de buurt van die locatie een pril initiatief voor een buurtbatterij. Dat kan interessant zijn bij de verdere ontwikkeling van De Meent.

De vermindering van onze afvalproductie gaat gestaag, maar te langzaam om op termijn onze doelen te halen. Daarin moeten we nog een flinke slag maken. Daarbij hangt een groot deel af van het gedrag van de medewerkers. Dat maakt een integrale aanpak noodzakelijk. In het najaar van 2024 wordt een nieuw afvalreductieplan gemaakt dat ingaat op die behoefte.

Het papiergebruik blijft dalen zonder verder ingrijpen. We blijven de situatie uiteraard monitoren, maar nemen op dat gebied geen initiatieven op dit moment.

Ingrijpen op het thema mobiliteit, en dan met name woon-werkverkeer, is wel noodzakelijk. Naast het bestaande mobiliteitsbeleid komt er een routekaart mobiliteit om de woon-werk en zakelijke kilometers te verduurzamen. Het gebruik van openbaar vervoer kan hoger dan het nu is, In de routekaart worden de mogelijkheden daarvoor onderzocht.

Terugkijkend op 2023 hoeven we niet ontevreden te zijn, maar er is nog genoeg te doen.

Hoe verder

Voor de tweede helft van 2024 en voor 2025 staan er op het gebied van duurzaamheid nog een aantal dingen op het programma:

- De tweede na-audit voor de Milieuthermometer zorg vindt in het voorjaar van 2025 plaats.
- De CO₂-routekaart mobiliteit moet in het najaar van 2024 vorm krijgen.
- Voor een aantal locaties is er in 2025 een verplichting om laadpalen aan te leggen. Op plekken waar het stroomcontract mogelijkheden biedt, zullen we dat doen.
- In 2024 en in 2025 gaan we aan de slag met afvalreductie. De behoeften en mogelijkheden verschillen van locatie tot locatie. De locaties, facilitair specialisten en vastgoed moeten in gezamenlijkheid tot oplossingen komen.
- Op het gebied van energie blijven we mogelijkheden zoeken om te verduurzamen.